

PM 2 2004-12-15 SLUTLIG BEDÖMNING

Fråga om snedvridning av konkurrensen genom ett kommunalt bolags verksamhet på den allmänna marknaden utanför den kommunala kompetensen.

Uppsala kommun har genom det indirekt helägda bolaget AB Prebus, lämnat anbud till Landstinget Uppsala län avseende tjänster för drift av beställningscentral för samordning av sjukresor mm. Bolaget saknar dessutom i sina statuter begränsning till den kommunala kompetensen.

AB Prebus^[1] ägs av Gamla Uppsala Buss AB^[2], vilket i sin tur ägs till 91 procent av det kommunala holdingbolaget Uppsala Stadshus AB^[3] och till 9 procent direkt av Uppsala kommun. AB Prebus driver för närvarande en beställningscentral för viss färdtjänst åt Uppsala kommun.^[4] Enligt moderbolagets, Gamla Uppsala Buss AB, hemsida på internet^[5] arbetar AB Prebus även med utveckling, drift och underhåll av datasystem för företag med anknytning till persontransporter. Enligt registrerad bolagsordning har AB Prebus till föremål för sin verksamhet att "...bedriva åkerirörelse, utveckla och sälja datatjänster samt idka därmed jämförlig verksamhet".

Landstinget Uppsala län infortrade i juni 2004 anbud avseende beställningsmottagning, planering och samordning av sådana sjukresor och transporter som landstinget ansvarar för (se vidare nedan).

Av förfrågningsunderlaget framgår att upphandlingen omfattar drift av beställningscentral för "beställningsmottagning, samordning av resor, trafikplanering och trafikdirigering av transporter för anropsstyrd trafik inom Uppsala län". Aktuell beställningsmottagning skall enligt upphandlingsförutsättningarna omfatta sjukresor, resor i vården, överflyttnings- permissions- tjänste-, personalresor, prover och gods och eventuellt tillkommande färdtjänstresor.^[6] Av det samlade befolkningsunderlag i Uppsala län som berörs av upphandlingen är c:a 40 procent innevånare i andra kommuner än Uppsala kommun. ^[7]

Vid anbudstidens utgång den 1 september 2004 noterades flera anbud, bland annat ett anbud från AB Prebus, där bolaget i konkurrens med privata utförare erbjöd sig att tillhandahålla landstinget efterfrågade tjänster.

Av det beslut om tilldelning i upphandlingen som landstinget offentliggjorde den 8 oktober 2004 framgår att uppdraget tilldelats AB Prebus i enlighet med bolagets anbud.

AB Prebus omsatte enligt 2003 års bokslut c:a 7,4 miljoner kronor. Värdet av bolagets åtagande gentemot landstinget kan uppskattas till c:a 1,4 miljoner kronor, vilket således motsvarar c:a 19 procent av den totala omsättningen.

Gällande rätt

Kommuner och kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet på den allmänna marknaden har en betydligt förmånligare ställning än sina privata konkurrenter. Ytterst finansieras kommunerna och deras bolags verksamhet genom skattemedel. Normalt föreligger inte heller något avkastningskrav på det av kommunen riskerade kapitalet. Problemen med offentligt finansierade aktörers verksamheter på konkurrensmarknader har i ett flertal avgöranden uppmärksammats av Konkurrensverket, vilket bl.a. har uttalat att den från konkurrenssynpunkt enda acceptabla lösningen i princip är att kommuner inte bedriver verksamheter på varu- och tjänsteområden med fungerande konkurrens utan i stället vid behov köper önskvärd vara eller tjänst på marknaden efter anbudstävlan (jfr. bl.a. KKV, Dnr 530/93 samt SOU 1995:105 sid. 226-227).

Kommunernas allmänna befogenheter regleras i kommunallagen (1991:900). Kommunal verksamhet har länge omgärdats av ett antal rättsliga grundprinciper. De flesta har vuxit fram genom rättspraxis. En del av dessa har under årens lopp kommit att lagfästas och då framför allt i kommunallagen. Principerna som vuxit fram har kommit att reglera utrymmet för kommunernas rättsliga handlingsförmåga, den s.k. kommunalrättsliga kompetensen. Tanken bakom de aktuella principerna är, förutom att begränsa den kommunalrättsliga kompetensen, att kommunerna respektive landstingen skall anpassa sina resurser så att de kan producera den mängd tjänster som de egna kommun- eller landstingsmedlemmarna har behov av. Kommunal verksamhet får således inte dimensioneras i syfte att skapa utrymme för att kunna sälja ett överskott av tjänster till andra.

Enligt 2 kap. 1 § kommunallagen skall kommunerna ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller annan. Bestämmelsen ger bl.a. uttryck, dels för en allmän princip om att kommuner överhuvudtaget inte skall ägna sig åt verksamheter som enligt lag skall bedrivas av andra myndigheter, exempelvis en annan kommun eller ett landsting, dels för den s.k. *lokaliseringsprincipen* enligt vilken kommunerna inte får engagera sig i verksamheter som riktar sig till andra än de egna invånarna (kommunmedlemmarna). De angivna principerna uppställer således hinder mot att kommuner och landsting utan stöd av lag eller annan författning samverkar entreprenadvägen genom att sälja och köpa tjänster mellan varandra.

Lagen innefattar även förbud för kommuner att engagera sig i verksamheter som traditionellt hävdats av det privata näringslivet. Enligt den s.k. *näringsprincipen* får kommunerna således inte vara verksamma inom det s.k. egentliga näringslivets sektor, vilken framförallt omfattar varuproduktion. Även produktion av tjänster som saknar allmännyttigt intresse eller typiskt sett inte ingår i vad kommuner kan förväntas tillhandahålla allmänheten utgör sådant som en kommun inte skall syssla med.

Vad som redovisats om begränsningar i den kommunala kompetensen gäller även för kommunala bolag. Det är således inte möjligt för kommunerna att kringgå kommunallagen genom att i bolagsform vara verksamma på områden som ligger utanför vad de kommunala förvaltningarna får ägna sig åt.

Av Regeringsrättens avgörande RÅ 2003 ref. 98 framgår att kommunerna inte utan särskilt stöd av lag får vara verksamma utanför de ansvarsområden som tilldelats dem i lag eller annan författning. Kommuner får således inte engagera sig med att avtalsvägen tillhandahålla service som enligt lag ankommer på någon annan, exempelvis ett landsting, att svara för.

Ansvarsfördelningen mellan staten, primärkommunerna och landstingen finns som regel angiven i lag eller annan författning. Som allmän utgångspunkt gäller därvid att, om annan inte anges, varje organisation själv ansvarar för sådana kostnader som uppkommer i den egna

verksamheten. Ett landstings behov av personaltransporter samt transporter av prover och gods i verksamheten är således angelägenhet enbart för landstinget själv.

Ansvarsfördelningen för övriga här aktuella s.k. samhällsbetalda transporter regleras bl.a. genom lagen (1991:419) om resekostnadsersättning vid sjukresor, lagen (1997:736) om färdtjänst samt lagen (1997:735) om riksfärdtjänst. Av dessa författningar framgår att ansvaret för sjukresor, resor i vården, överflyttnings- och permissionsresor samt anslutande transporter som regel är landstingskommunala angelägenheter^[8], medan primärkommunerna ansvarar för den reguljära färdtjänsten och riksfärdtjänsten.

Den s.k. *lokaliseringsprincipen* uppställer som huvudregel ett förbud för kommunerna att vara verksamma utanför sina egna geografiska områden i verksamheter som saknar samband med de egna kommuninvånarnas behov. Förbudet är tämligen strikt och har i praxis kommit att omfatta även s.k. blandade verksamheter som enbart vissa delar berör andra än de egna kommuninvånarna. Detta framgår av bl.a. följande resonemang:

Länsrätten i Skåne hade att bedöma lagligheten av ett anbud avseende drift av ambulanssjukvård på entreprenad som Malmö kommun lämnat till landstinget Region Skåne. Av anbudsförutsättningarna framgick att anbudet omfattade ett geografiskt område som förutom Malmö kommun även omfattade Trelleborg, Vellinge och Svedala kommuner. Inom det aktuella området fanns det vid tidpunkten totalt c:a 337.000 invånare varav c:a 86.000 personer eller drygt 25 procent av invånarna var kommunmedlemmar i andra kommuner än Malmö. Länsrätten påpekade att de intressen som Malmö kommun får tillgodose måste vara knutna till kommunen. Därvid krävs inte att verksamheten man vill främja bedrivs inom kommunens gränser, utan det avgörande är att intresset av verksamheten är knutet till kommunen. Att Malmö kommun skall bedriva ambulansverksamhet förutom i den egna kommunen även i Trelleborg, Vellinge och Svedala kommuner kunde enligt länsrättens mening inte anses vara till nytta för Malmö kommun och dess invånare i sådan mån att det stod i överensstämmelse med lokaliseringsprincipen i kommunallagen. Länsrätten upphävde därför Malmö kommuns beslut om anbud till landstinget Region Skåne. Domen har vunnit laga kraft.^[9]

I praxis har lokaliseringsprincipen försetts med viktiga modifikationer som hänger samman med dels befolkningens rörlighet, dels ofullkomligheter i kommunindelningen. I praxis har exempelvis godtagits verksamheter inom andra kommuners geografiska områden – exempelvis för flygtrafik (RÅ 1974 ref. A 2082), vägtrafik (RÅ 1938 ref. 19) och eldistribution (RÅ 1976 ref. Ab 236) – när anläggningarna behövs för att vara till nytta för den egna kommunen och dess invånare^[10]. Något undantag för att i andra fall utan stöd av lag befatta sig med verksamhet som helt eller delvis vänder sig till andra kommuner och dess invånare medges emellertid inte. ^[11]

Enligt den s.k. *näringsprincipen* har det som regel ansetts kompetensenligt att kommuner är verksamma med s.k. sedvanlig affärsverksamhet inom ramarna för att tillhandahålla invånarna allmännyttiga anläggningar och service. Dit hör till exempel de s.k. basverksamheterna att tillhandahålla allmänheten med anläggningar och tjänster för vatten- och avlopp och elektricitet, bostäder, kollektivtrafik, vård, utbildning m.m. Kommunernas möjlighet att härutöver utvidga basverksamheterna till att även omfatta kommersiell drift inom närliggande områden har som regel i praxis bedömts negativt. En utgångspunkt har varit att kommunal verksamhet skall bedrivas inom sina ramar och inte utvidgas till det egentliga näringslivets område. I rättspraxis har i några fall kommuner och landsting undantagsvis tillåtits sälja rent tillfällig överskottskapacitet på marknaden. En grundläggande förutsättning har i dessa fall varit att den kommunala verksamheten inte får göra sig permanent beroende av intäkter från externa kunder.

I RÅ 1993 ref. 12 behandlas ett fall där ett landstingsägt tvätteri bedrev verksamhet på den allmänna marknaden. Tvätteriet måste enligt landstinget långsiktigt dimensionera sina resurser för sitt behov och det

ansågs då nödvändigt att söka sig nya kunder för att undvika kapitalförstöring. Det i målet aktuella avtalet motsvarade en andel mindre än 1,5 procent av tvätteriets samlade produktion. I domen anges inledningsvis att det överklagade beslutet innebär att tvätteriet inlåter sig på verksamhet som normalt faller utanför den kommunala kompetensen. Domstolen konstaterade emellertid att tvätteriets verksamhet var till helt övervägande del inriktad på att tillgodose det egna landstingets behov och den aktuella försäljningen på den allmänna marknaden omfattade endast en ringa del av produktionen. Tvätteriverksamhet är dessutom en sådan etablerad och erkänd verksamhet som ett landsting får ta befattning med. Det får därför anses naturligt, menade domstolen, att tvätteriet, bl.a. för att undvika onödig kapitalförstöring, under en övergångsperiod och *vid tillfällig överkapacitet i mindre omfattning* konkurrerar på den allmänna marknaden. Det var inte heller visat, avslutade domstolen att den aktuella affärsverksamheten skulle innebära någon *beaktansvärd affärsrisk eller utgöra ett brott mot lokaliseringsprincipen*.

Någon generellt giltig måttstock för vad som kan vara att betrakta som tillåten överskottsförsäljning finns emellertid inte. Undantag har, som bl.a. framgår av referatet ovan, emellertid inte medgivits för överskottsförsäljning genom överträdelse av lokaliseringsprincipen.

Förutsättningarna för kommunal bolagsverksamhet regleras genom 11 kap. 6 § regeringsformen samt 3 kap. 16 § kommunallagen. Enligt dessa bestämmelser får vården av en kommunal angelägenhet med vissa undantag överlämnas till annan utförare, exempelvis ett företag. Sker överlämnandet till ett bolag i vilket kommunen innehar samtliga aktier skall enligt 3 kap. 17 § i 3 kap. 17 § kommunallagen det "kommunala ändamålet" med verksamheten ha fastställts av fullmäktige. Detta kan ske genom att fullmäktige antar bolagsordning för bolaget eller på annat sätt¹²¹.

Enligt 2 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall föremålet för ett aktiebolags verksamhet, angivet till sin art, anges i bolagsordningen för bolaget. Kravet i 3 kap. 17 § kommunallagen på angivande av det "kommunala ändamålet" skiljer sig något från vad som krävs enligt 2 kap. 4 § aktiebolagslagen ("föremålet för verksamheten") i det att det "kommunala ändamålet" även skall omfatta den kommunala målsättningen eller avsikten med den kommunala verksamhet som skall bedrivas i bolagsform. Detta mål får till sin karaktär inte avvika från de grundsatser som gäller för övrig kommunal verksamhet enligt den kommunala kompetensen, däribland den ovan refererade lokaliseringsprincipen samt näringsprincipen.

Den refererade bestämmelsen i 3 kap. 17 § kommunallagen syftar bland annat till att förhindra att kommunala aktiebolag används som tillflykt för icke kompetensenlig kommunal verksamhet¹²². Samma ändamål har även en annan bestämmelse lite längre fram i samma lagrum, i 3 kap. 17 § första stycket, punkten 3 kommunallagen om att kommunfullmäktige i statuterna för sina bolag eller på annat sätt skall försäkra sig om att få yttra sig innan sådana beslut i bolagens verksamhet som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1992 och skall enligt punkten 5 i övergångsbestämmelserna, från och med den 1 januari 1993 även tillämpas på sådana bolag som inrättats före lagens ikraftträdande.

Yttrande m.m.

Uppsala kommun har i ett yttrande över en promemoria med en preliminär bedömning som upprättats i ärendet bl.a. påpekat att AB Prebus numera har beslutat återkalla sitt anbud till landstinget.

Landstinget Uppsala län till följd härav förordnat om att avbryta upphandlingen, vilken nu görs om i sin helhet och utan AB Prebus deltagande.

Bedömning

Konkurrenskommissionen är en oberoende expertgrupp som uppmärksammar och motverkar fall där offentliga organ genom överträdelse av lag, genom subventioner eller genom att blanda samman myndighetsutövning med annan verksamhet snedvrider konkurrensen.

I det aktuella ärendet har Uppsala kommun, genom det indirekt helägda kommunala bolaget AB Prebus, lämnat anbud om att tillhandahålla landstinget tjänster för beställningsmottagning, planering och samordning av sjukresor m.m. Bolaget uppges även bedriva verksamhet med att , utveckla och sälja datatjänster på den allmänna marknaden. Såväl de aktuella, numera avbrutna, anbudsgivningen som verksamheten i övrigt inom AB Prebus ger anledning till följande bedömningar:

(I) Enligt lagen om resekostnadsersättning vid sjukresor åvilar det landstingen att ansvara för sjukresor, överflyttnings- och permissionsresor samt övriga resor i den allmänna sjukvården. Landstingen ansvarar även för sådana behov av resor och transporter som uppkommer i den egna verksamheten. Det behov som skall täckas genom den aktuella upphandlingen av beställningscentral avser således angelägenheter som Landstinget Uppsala län ansvarar för ensamt. Landstinget kan därvid välja att driva beställningscentralen i egen regi eller att genom avtal överlåta på annan att tillhandahålla tjänsten.

För att en primärkommun direkt, eller indirekt genom ett kommunalt bolag, skall kunna avtalsvägen åta sig en sådan uppgift gäller som grundläggande villkor att gränserna för den kommunala kompetensen enligt kommunallagen respekteras.

Att delta i en upphandling av en tjänst för vilken det är någon annan (i detta fall landstinget) som svarar, är emellertid inte någon angelägenhet som kommunen skall engagera sig i.

Av det aktuella anbudets uppskattade omfattning (c:a 1,4 miljoner kronor) i relation till AB Prebus totala omsättning (c:a 7,4 miljoner kronor) framgår vidare att anbudsgivningen knappast avser försäljning av tillfällig överkapacitet i mindre omfattning. Avtalet med landstinget medför istället en beaktansvärd affärsrisk för AB Prebus och Uppsala kommun, varför något undantag för s.k. överskotts-försäljning inte kan komma ifråga.

Anbudsgivningen strider redan av dessa skäl mot den kommunala kompetensen för Uppsala kommun.

(II) När det sedan kommer till den s.k. *lokaliseringsprincipen* framgår av förutsättningarna för anbudsgivningen att erbjudna tjänster avser verksamhet som berör hela Uppsala län. Mot bakgrund av att ungefär 40 procent av länets innevånare är bosatta i andra kommuner än Uppsala är AB Prebus anbud till landstinget således ägnat att till icke oväsentlig del tillgodose andra intressen än sådana som är knutna till Uppsala kommun. Att bolaget skall bedriva verksamhet med beställningsmottagning, samordning av resor, trafikplanering och trafikdirigering av transporter för anropsstyrd trafik, förutom i Uppsala, även i Enköping, Häbo, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner, kan knappast anses vara till nytta för Uppsala kommun och dess innevånare i sådan mån att det står i överensstämmelse med den i kommunallagen intagna lokaliseringsprincipen. Anbudsgivningen till Landstinget Uppsala län strider även i detta avseende mot grunderna för den kommunala kompetensen, enligt den s.k. lokaliseringsprincipen.

Eftersom AB Prebus numera beslutat återkalla sitt anbud till landstinget och landstinget tydligt accepterat detta föranleder det som anförts under punkterna I och II inga ytterligare kommentarer från Konkurrenskommissionens sida.

(III) Av bolagsordningen för AB Prebus framgår det emellertid att bolaget har till föremål för sin verksamhet att bland annat utveckla och sälja datatjänster samt idka därmed jämförlig verksamhet. I den mån de aktuella utvecklings- och försäljningsåtgärderna riktar sig mot andra än Uppsala kommun och dess bolag strider verksamheten mot den i kommunallagen intagna *näringsprincipen*. Enligt denna princip skall kommunerna inte ägna sig åt affärsverksamhet utanför de kommunala basverksamheterna, vilka knappast inbegriper utveckling och försäljning av datortjänster på den allmänna, konkurrensutsatta marknaden.

Uppsala kommun borde inom ramarna för den koncernbildning där Uppsala Stadshus AB utgör moderbolag se till att samtliga koncernbolag, däribland AB Prebus, följer de begränsningar som anges i moderbolagets bolagsordning, nämligen att verksamheten skall utövas ”... inom Uppsala kommuns kompetensområde”. Som Konkurrenskommissionens utredning visat strider AB Prebus verksamhet på flera punkter mot den kommunala kompetensen för Uppsala kommun, och ligger således utanför de bolagsrättsliga förutsättningarna för den kommunala koncernen.

Det åligger därför Uppsala kommun att genom sin representation i Uppsala Stadshus AB eller på annat sätt se till att koncernbolagets verksamhet utanför Uppsala kommuns kompetensområde upphör, samt att genom ändring av AB Prebus statuter se till att det kommunala ändamålet för bolaget preciseras på ett sätt som harmonierar med koncernmoderbolagets kommunalrättsliga begränsningar och garanterar att kommunallagens bestämmelser inte överträds.

Den omständighet att AB Prebus numera återkallat sitt (av landstinget antagna) anbud medför inte att kommunen kan undgå kritik. Av AB Prebus statuter och omständigheterna i övrigt framgår att bolaget fortsättningsvis kan komma att inlåta sig på olagligheter av angivet slag. Skulle föreslagna ändringar i statuterna för AB Prebus inte genomföras riskerar den kommunalrättsliga kompetensen för Uppsala kommun även i framtiden att överträdas på sätt som snedvrider konkurrensen på den allmänna marknaden.

^[1] AB Prebus, med registreringsnummer 556214-3882, bildades den 1 december 1981 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 28 december 1981. Nuvarande firma registrerades den 9 augusti 1988. Gällande bolagsordning är godkänd av kommunfullmäktige i Uppsala den 28 oktober 2002 och antogs den 10 februari 2003. Tidigare firma var Åke Ax Busstrafik Aktiebolag. Bolagets registrerade aktiekapital uppgår till 550 tusen kronor.

^[2] Gamla Uppsala Buss Aktiebolag, med registreringsnummer 556036-0959, bildades den 21 november 1936 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 28 april 1937. Nuvarande firma registrerades den 8 juli 1996. Gällande bolagsordning antogs den 10 februari 2003. Tidigare firma var Uppsala Läns Trafik Aktiebolag. Bolagets registrerade aktiekapital uppgår till 15,050 miljoner kronor. Enligt registrerad bolagsordning har bolaget till föremål för sin verksamhet att ”...att genom avtal med andra trafikföretag eller självt bedriva kollektivtrafik jämte härmed jämförlig verksamhet”.

^[3] Uppsala Stadshus AB med registreringsnummer 556500-0642, bildades den 18 november 1994 och registrerades av Patent- och registreringsverket (numera Bolagsverket) den 25 november 1994. Nuvarande firma registrerades den 20 oktober 1995. Gällande bolagsordning är godkänd av kommunfullmäktige i Uppsala den 31 mars 2003 och antogs den 23 april 2003. Tidigare firma var Uppsala kommuns Förvaltnings Aktiebolag. Bolagets registrerade aktiekapital uppgår till 370 miljoner kronor. Enligt registrerad bolagsordning har bolaget till föremål för sin verksamhet att ”...med tillämpning av självkostnadsprincipen äga och förvalta aktier i bolag verksamma inom Uppsala kommuns kompetensområde”.

^[4] Beställningscentralens verksamhet är emellertid starkt begränsad. Huvuddelen av kommunens beställningsverksamhet avseende färdtjänst går inte genom AB Prebus utan utförs av de privata utförare (taxibolag och andra transportörer) som ingår i kommunens kundvalssystem.

^[5] Se www.gub.nu/1_0.html

^[6] Se Landstinget Uppsala län, Anbudsinbjudan, beställningscentral, Dnr. UPP2004-0115, punkten 1.1.2. ”Omfattning”, enligt vilken uppdraget även innebär att samordning av resor skall ske, dels genom att flera resenärer åker i bilen samtidigt och dels genom så kallad slingläggning, innebärande att resor inplaneras på ett fordon, så att detta hela tiden hämtar och lämnar resenär, med så lite tomkörning som möjligt mellan uppdragen. Beställningscentralens arbete omfattar även mottagning och förmedling av singelresor.

^[7] Uppsala län består av Enköping, Håbo, Tierp, Uppsala, Älvkarleby samt Östhammars kommuner, varav Uppsala kommun per den 30 juni 2003 hade 179.560 innevånare och övriga kommuner sammanlagt 119.429 innevånare. Uppsala kommuns andel av länets befolkning motsvarar således c:a 60 procent (179.560 ./ 298.989), medan 40 procent är innevånare i andra kommuner än Uppsala.

- ^[8] Undantag föreligger för primärkommuner som inte tillhör något landsting (s.k. sjukvårdshuvudmän), vilka i förekommande fall inträder i landstingens ansvar enligt lagen. Några primärkommuner med sjukvårdshuvudmannaskap finns numera inte.
- ^[9] Se Länsrätten i Skåne, dom i mål nummer 8866-99, meddelad den 21 september 2000. Länsrättens avgörande överklagades först till Kammarrätten i Göteborg (mål nr. 5928-2000) och senare till Regeringsrätten (mål nr. 4529-2001) utan att överinstanserna fann skäl att göra ändring i länsrättens domslut. Dock angavs delvis andra domskäl till grund för överinstansernas avgöranden, nämligen att det över huvud taget inte var någon angelägenhet för Malmö kommun att befatta sig med ambulansverksamhet för landstingets räkning, under dessa förhållanden saknades det anledning att i högre instans pröva även frågan om överträdelse av lokaliseringsprincipen. (se RÅ 2003 ref. 98).
- ^[10] Se Bohlin, Kommunalrättes grunder, Juristförlaget, andra upplagan sid. 86f).
- ^[11] Angående kommunalrättsliga kompetensprinciper se vidare bl.a. reg.prop. 1995/96:167, punkt 4.2. samt prop. 1996/97:105 punkt 4.3.
- ^[12] Enligt förarbetena till kommunallagen (prop. 1990/91:117, s. 160 ff.) bör ändamålet med verksamheten fastställas i bolagsordningen, men ändamålet kan även fastställas på annat sätt, genom t.ex. ägardirektiv eller dylikt.
- ^[13] Lindqvist, Kommunala befogenheter, fjärde upplagan 1993, sid 83 och 86 f.; Paulsson m.fl. Den nya kommunallagen, 1992, sid. 148 f; Ds 1992:111, Kommunerna som företagsledare, sid. 21.